

ATMINTIS

Pakutuvėnai: kaimo istorija atgijo knygoje

Laima STONKUVIENĖ

Kretingos muziejuje pristatyta Jolantos Klietkutės knyga „Pakutuvėnai. Kaimo istorija“. Medžiagą leidiniui, kaip sakė jo autorė, rinko 20 metų, dešimtmečio prireikė, kol rado rėmėjus knygai išleisti. Knygą į jos pristatymą atėjusieji vadino šedevru, pačią Jolantą – Dievo dovana Kretingai.

„Kiekvieno žmogaus gyvenimas susideda iš datų ir įvykių, kurie palieka ryškius ženklus. Vienas tokių ženklų Jolantai bus ši knyga. O mes Jolantos dėka galėsime pavaikšioti po kaimą, kurį dabar žino ne tik visa Lietuva. Labai tikiuosi ir linkiu parašyti knygą apie kokią išskirtiną Kretingos kaimą“, – pristatydamą autorę, muziejaus Archeologijos ir istorijos skyriaus vedėją, Kretingos rajono savivaldybės kultūros ir meno premijos laureatę, kalbėjo muziejaus direktorė Vida Kanapkienė.

Kančios nebereikia

Knyga „Pakutuvėnai. Kaimo istorija“ išleista 600 egzempliorių tiražu, 66 knygos padovanotos bibliotekoms. Knygoje – beveik 300 puslapių, 810 iliustracijų, per 4 tūkstančiai asmenvardžių, daugiau nei 20 skyrių: „Pakutuvėnų pavadinimo kilmė“, „Kaimo istorija“, „Šv. Antano Paduviečio bažnyčia“, „Dvasininkai“, „Kultūros paveldas“, „Susitaikinimo sodyba“, „Papročiai, šventės“, „Kaimo gyventojai“ ir kt.

„Ilgai galvojau, kokias temas per pristatymą paliesti, nes kalbėti apie Pakutuvėnus galima valandų valandas, – sakė J. Klietkutė. – Trumpai papasakosiu istoriniu ekskursu – nuo kaimo atsiradimo pradžios iki dabar. O kiekvieno „dingusio kaimo“ istorija – tai žmonių, šeimų likimai, karai, tremtys... Visa tai taip tampa persipynę, jog neįmanoma vieno pasakoti be kito“.

Knygos pratarinėje J. Klietkutė prisipažįsta ilgai negalėjusi suvokti, kas verčia ją, kilusią iš Vilniaus, išimylėti šią bažnyčią, šį kaimą... „Supratau, kad tuomet, kaiėjau per namus rinkdama pasakojimus apie Pakutuvėnų istoriją, jūs sėjote mano širdyje meilę ir pagarbą. Lenkiu galvą prieš jūsų tėvus ir bočius, kurie patys sugebėjo pastatyti Dievo namus, lenkiu galvą prieš jus, ištvėrusius tremtis, namų ir artimųjų netekties kančias ir vis dėlto nepamirštančius šios vietos, sugrižtančius bent per šv. Antano atlaidus. Peržvelgus žinias, išlikusias apie Pakutuvėnus, suprantu, kad šiai žemei jau nebereikia kančios. Ji jau nuplauta krauju, ji paženklinta kančia. Dabar jai reikia maldos, gyvybės ir meilės“, – sako knygos „Pakutuvėnai. Kaimo istorija“ autorė.

Klestėjo tarpukariu

Leidinyje apžvelgtas 400 metų laikotarpis nuo 1615-ųjų iki 2016 metų. Pasak J. Klietkutės, Pakutuvėnų kaimas žmonių buvo vadinamas atgailos vieta, nes žodis pakūta žemaitiškai reiškia atgailą, o vietovardis Pakutuvėnai semantiškai reikštų atgailos vietą: Pakūta – kutavoti. Tačiau kalbininkai teigia, jog negalima kaimo pavadinimo sieti su slavizmu pokūta. Pakutuvėnai gali būti netiesiogiai susiję su netoli Vieksnių esančiu upėvardžiu Kutuvis.

J. Klietkutės teigimu, sunkiausia buvo rasti anksčiausią vietovardžio paminėjimą. Jis

raistas Plungės parapijos seniausios išlikusios Santuokų metrikų knygos pradžioje, kur įrašyta, jog 1615 metų Viešpaties apsišviškimo (sausio 6 d.) dieną susituokė Mykolas Žakaitis iš Pakutuvėnų su Katerina Stefani iš Varkalių.

Tikėtina, kad Pakutuvėnų teritorijoje žmonės gyveno nuo senų laikų. Čia stūkso I tūkstantmečiu datuojamas piliakalnis.

1701-1709 metais didysis Šiaurės karas ir 1709-1711 m. Žemaitijoje siautęs maras Pakutuvėnuose paliko „maro kapus“. 1721 m. Plungės seniūnijos inventoriaus duomenimis, Pakutuvėnų kaime savo troboje gyveno tik senbuvis Kazimieras Virkša, daugiau nebuvo nei žmonių, nei pastatų. Tačiau gyventojų daugėjo: 1738 m. minimos jau keturios šeimos, 1775 m. – kad Pakutuvėnų kaime gyveno 16 ūkininkų, 1867 m. – kad Kulių parapijai priklausiusiame Pakutuvėnų kaime priskaičiuojami 22 kiemai su 264 gyventojais.

Tarpukario laikotarpiu kaimas klestėjo, gyveno apie 300 žmonių. Daugiau kaip 20 hektarų žemės valdė 14 ūkininkų. Kaime buvo apie 18 turtingų ūkininkų su gerom gyvulių bandom, derlingom žemėm. Mažą žemę buvo labai nedaug, todėl prasiidėjus didiesiems trėmimams liko mažai gyventojų, kurių dar labiau sumažėjo per kolektyvizaciją ir visuotinę melioracijos vajú. Liko tik vieniša bažnyčia su koplyčia kapinaitėse bei keli ūkeliai.

Jolantos Klietkutės rankose – knyga „Pakutuvėnai. Kaimo istorija“, kuriai medžiagą rinko 20 metų.

Pranašystė pildosi

Iki XVIII a. vidurio Pakutuvėnai buvo Plungės parapijos kaimas, 1776 m. priskirtas Kulių parapijai, kurį laiką viena Pakutuvėnų dalis priklausė Kulių, kita – Kartenos parapijoms. 1943 m. Pakutuvėnai priskirti prie Alsėdžių dekanato, nuo 2009 m. priklauso Telšių vyskupijos Žemaičių Kalvarijos dekanatui.

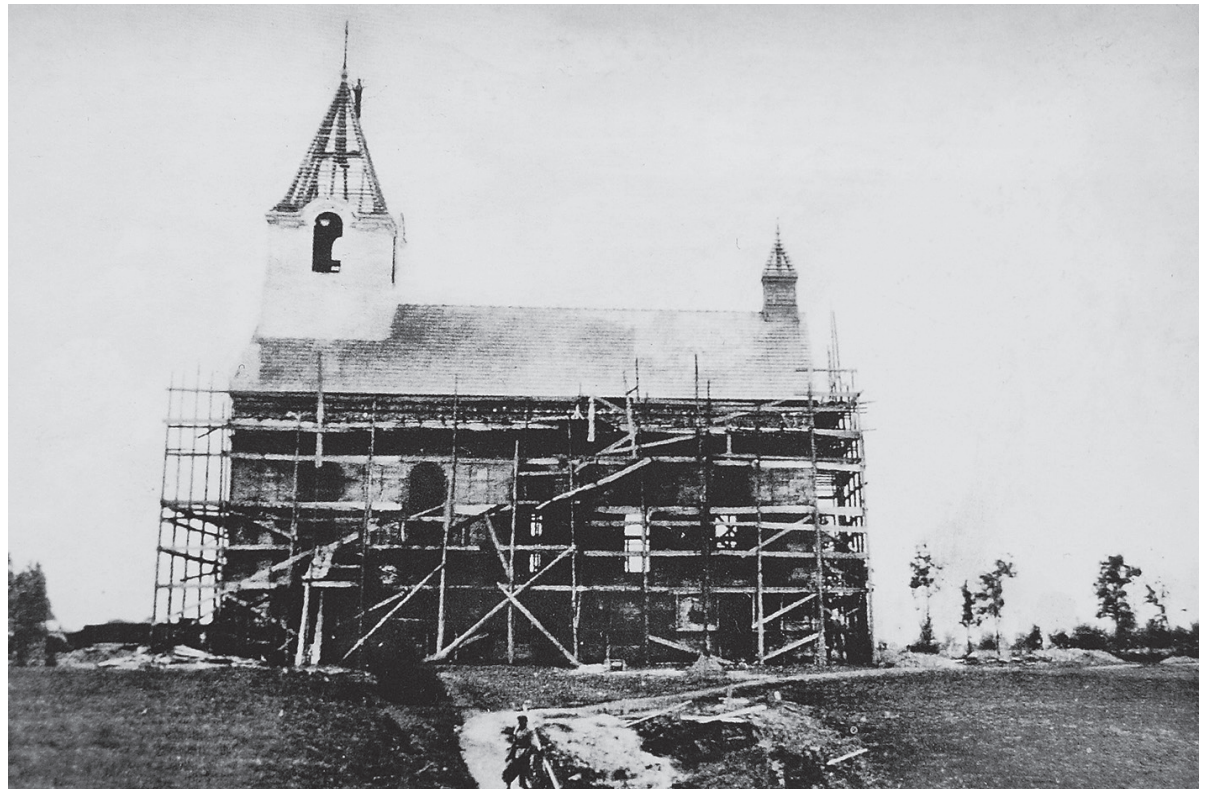
Pakutuvėnų šv. Antano Paduviečio parapija kaip religinė bendruomenė juridškai įregistruota 1999 m. spalio 19 d., Pakutuvėnų parapija įkurta 2004 m.

Šv. Antano Paduviečio bažnyčia pastatyta 1943 metais. „Šiandien sunku suprasti, kaip 1941-1943 metais buvo įmanoma pastatyti bažnyčią – vyko karas, Lietuvoje tuo metu jau buvo kilusi smarki sovietinio banga, kunigai mokyklose negalėjo vaikų mokyti tikybės, 1941 m. balandžio pabaigoje tai uždrausta daryti ir bažnyčiose. Tačiau dvasinis gyvenimas, nors

(Nukelta į 6 p.)

Už sugražinimą į vaikystę Jolantai Klietkutei dėkoja iš Pakutuvėnų kilusi ir iki šiol šiai vietai nostalgiją jaučianti Irena Grigalauskaitė-Gedvilienė. Elenos Peleckaitės nuotr.

Pakutuvėnų bažnyčia 1943 m. rugpjūtį. Nuotrauka iš bažnyčios archyvo.

Pakutuvėnai: kaimo istorija atgijo knygoje

(Atkelta iš 5 p.)

ir labai apmireš, nenutrūko“, – pasakojo J. Klietkutė.

1935 m. Pakutuvėnų kaimo bevaikis Tadeušas Grigalauskas davė 15 ha savo žemės be trobesių, kad toje vietoje būtų pastatyta bažnyčia. Tačiau po kelių mėnesių vyras savo pasiūlymą atšaukė, kadangi kaimynai buvo nepatenkinti, esą bažnyčios statyba krizės laikotarpiu bus dar viena našta. T. Grigalauskas žemę pardavė ir pinigų dovanojo Kulių bažnyčiai.

1939 m. rudenį Plungės kleboną Povilą Pukį aplankė brolis ir sesuo Juozapas ir Justina Stropai, apsisprendę savo žemę bei trobesius paaugoti bažnyčiai. Gyvenamasis namas buvo naujas, statytas taip, kad tiktų klebonijai. Abu buvo nevedę, Juozapas sunkiai sirgo. Jis mirė 1939 m. gruodžio pabaigoje testamentu savo seseriai Justinai Stroputei palikęs Pakutuvėnų ūkį ir įpareigojęs, kad šis būtų atiduotas Dievo garbei.

Kaimo gyventojai buvo apklausti, ar reikia bažnyčios, visi tvirtino, jog reikia. 1942 m. gegužę naujosios bažnyčios pamatus pašventino Telšių vyskupas Vincentas Borisevičius. Jis 1943 m. rugsėjį naująją bažnyčią konsekrovo, suteikdamas jai Šv. Antano Paduviečio titulą.

Nuo 1967 m. bažnyčia nebeturėjo nuolatinio klebono, po melioracijos, kai ir kaimo gyventojų nebeliko, šv. Mišias iš Plungės

atvažiavę kunigai aukėjo tik du kartus per metus.

„Paskutinis Pakutuvėnų bažnyčios klebonas Jonas Lukošius pranašavo, kad ateis laikas ir į šią bažnyčią bus nutiestas kelias, kuriuo žmonės plaukte plauks iš didmiesčių. Pranašystės pildosi...“, – kalbėjo knygos „Pakutuvėnai. Kaimo istorija“ autorė.

Už knygą J. Klietkutei dėkojo Kretingos rajono savivaldybės mero pavaduotoja Danutė Skrui-

bienė, už sugrąžinimą į vaikystę savo ir sesers Genovaitės vardu – Irena Grigalauskaitė-Gedvilienė, taip pat tautodailininkė Laima Grigaitienė bei Savivaldybės tarybos narys Jonas Drungilas, kuriems Pakutuvėnai irgi labai artimi, nes čia yra giminės šaknų.

Už pagalbą renkant medžiagą ir ruošiant leidinį J. Klietkutė dėkojo konsultantams, ypač iš Pakutuvėnų kilusiam Juozui Šakiniui, Juliiui Kanarskui.

Atnaujinta Pakutuvėnų bažnyčia. Jolantos Klietkutės nuotr., 2008 m. birželis.

Pakutuvėnus atradęs ir naujam gyvenimui prikėlęs brolis Gediminas Numgaudis. Jolantos Klietkutės nuotr.

2008 metais Šeimų stovykloje apsilankė Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus. Jolantos Klietkutės nuotr.

Šiandien Pakutuvėnai žinomi ne tik Lietuvoje. Europos skautės. Pakutuvėnų bažnyčios archyvas.

Prot. N. 285/11/I

DECRETUM

PAENITENTIARIA APOSTOLICA, ad augendam fidelium religionem animarumque salutem, vi facultatum sibi specialissimo modo a Sanctissimo in Christo Patre et Domino Nostro, Domino Benedicto Divina Providentia Papa XVI tributarum, attentis precibus ab Excellentissimo ac Reverendissimo Domino Iona Boruta, S.J., Episcopo Telsensi, nuper allatis, de caelestibus Ecclesiae thesauris plenariam benigne concedit *Indulgentiam*, suetis condicionibus (sacramentali confessione, eucharistica Communionem et oratione ad mentem Summi Pontificis) rite adimpletis, christifidelibus vere paenitentibus **in paroeciali ecclesia de „Pakutuvėnai“, sub tit. S. Antonii Patavini** lucranda, quam etiam animabus fidelium in Purgatorio detentis per modum suffragii applicare possint, si cui sacro ritui religiose interfuerint, vel saltem Orationem Dominicam atque Symbolum Fidei devote recitaverint, praeter sollemnitatem tit. (XIII Iunii), diebus festis: a.- S. Francisci Assisiensis (IV Octobris); b.- die Dominica III Adventus; c.- die Dominica IV in Quadragesima.

Praesenti ad septennium valituro. Non obstantibus in contrarium facientibus quibuscumque.

Datum Romae, ex aedibus Paenitentiarie Apostolicae, die XIV mensis Martii, anno Domini MMXI.

FORTUNATUS S. R. E. Card. BALDELLI
Paenitentiaris Maior

+ Ioannes Franciscus Girotti, O. F. M. Conv.
Ep. Tit. Metensis, Regens

Pakutuvėnų parapijai skiriamų atlaidų dokumentas, 2011 m., TVKA.